

POSTANOWIENIE

7 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 7 marca 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku D. spółki akcyjnej w K. i S. spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w B.
z udziałem R.B.
o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wobec R.B.,
na skutek skargi kasacyjnej R.B.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie
z 27 stycznia 2023 r., XXIII Ca 974/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania,**
- 2) zasądza od uczestnika R.B. na rzecz wnioskodawcy S. sp. z o.o. w B. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia R.B. do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 27 stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie z wniosku D. S.A. w K. (wcześniej: S. sp. z o.o. w W.) oraz S. sp. z o.o. w B. z udziałem R.B. o orzeczenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej wobec R.B., na skutek apelacji S. sp. z o.o. w B. od postanowienia Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z 16 października 2020 r., XVIII

Gzd 5/19, zmienił postanowienie Sądu I instancji w punkcie 1. w ten sposób, że orzekł wobec uczestnika R.B. pozbawienie na okres 3 lat prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub w ramach spółki cywilnej oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, członka komisji rewizyjnej, reprezentanta lub pełnomocnika osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w zakresie tej działalności, spółki handlowej, przedsiębiorstwa państwowego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia oraz w punkcie 2. i 3. w ten sposób, że ustalił, iż R.B. ponosi całość kosztów związanych z postępowaniem z wniosku S. sp. z o.o. w B., pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu (pkt 1); oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt 2); ustalił, iż R.B. ponosi całość kosztów postępowania apelacyjnego z apelacji S. sp. z o.o. w B., pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu (pkt 3).

Uczestnik R.B. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu II instancji, zaskarżając to orzeczenie w części, tj. w zakresie punktów 1. i 3. oraz wnosząc o uchylenie zaskarżonego postanowienia w zakresie punktów 1. i 3. oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uczestnik wskazał, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które uczestnik sformułował w formie następujących pytań:

- 1) w jaki sposób należy oceniać przesłanki określone w art. 373 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 794; dalej jako: „pr. up.”), w szczególności obniżenie wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa oraz rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli pod kątem zmiany art. 11 ust. 5 pr. upad. po dniu 1 stycznia 2016 r., gdy skutki podejmowanych działań przez członka zarządu miały miejsce przed oraz po wejściu w życie nowelizacji pr. upad., co oznacza że stopień niewypłacalności spółki, a w konsekwencji stan obniżenia wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa oraz rozmiar pokrzywdzenia wierzycieli będą inne, w zależności od tego czy brane są pod uwagę zobowiązania do podmiotów powiązanych czy też nie?;
- 2) czy mimo zaistnienia przesłanek do ogłoszenia upadłości spółki przed nowelizacją pr. up., która weszła w życie 1 stycznia 2016 r., podstawy do orzekania

zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na podstawie art. 373 pr. up. powinny być rozpatrywane wyłącznie w kontekście przepisów obowiązujących w tamtym czasie, mimo iż skutki podejmowanych działań trwały przed zmianą przepisów pr. up. oraz po zmianie tych przepisów, w szczególności w kontekście badania stanu niewypłacalności spółki pod kątem brania pod uwagę przy orzekaniu zobowiązań wobec podmiotów powiązanych, zgodnie z art. 11 ust. 5 pr. up.?

3) czy dla orzekania w przedmiocie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej na podstawie art. 373 ust. 1 pr. up. wystarczające jest ustalenie, że spółka stała się niewypłacalna i nie został złożony wniosek o ogłoszenie jej upadłości w terminie, bez analizy skutków działań podejmowanych przez członka zarządu mających na celu poprawę wartości ekonomicznej przedsiębiorstwa oraz rozmiaru pokrzywdzenia wierzycieli tj. bez analizy przesłanek określonych w art. 373 ust. 2 pr. up., mimo podniesionych przez członka zarządu twierdzeń i dowodów na poparcie podjętych działań?;

4) czy uzasadnienie orzeczenia reformatoryjnego sądu drugiej instancji może nie spełniać wymogów określonych w art. 327¹ §1 k.p.c., tj. być pozbawione przytoczenia przez sąd motywów zmiany orzeczenia sądu pierwszej instancji, wskazania błędów, których dopuścił się sąd pierwszej instancji, braku odniesienia się do zarzutów podniesionych w apelacji oraz stanowiska zwartego w odpowiedzi na apelację, braku uzasadnienia podstaw do orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej w oparciu o wszystkie przesłanki określone w przepisach prawa?;

5) czy wydanie przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 3 i 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r., poz. 340) nie ogranicza prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz prowadzi do nieważności postępowania bez względu na czas orzekania sądu w danej sprawie, tj. czy uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, z terminem obowiązywania od

dnia jej podjęcia nie ogranicza w sposób rażący prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji, bowiem skutkuje, tym że wyroki sądów drugiej instancji wydane na tej samej podstawie prawnej przed podjęciem przez Sąd Najwyższy przedmiotowej uchwały mimo wydania ich w warunkach nieważności, pozostaną w mocy?

Wnioskodawca S. sp. z o.o. w B. złożył odpowiedź na skargę kasacyjną, w której wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od uczestnika na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu i kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wniesiona przez uczestnika nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a zarazem kwalifikowanym pismem procesowym o ściśle określonej przez ustawę treści. Sąd Najwyższy, rozpoznając ten nadzwyczajny środek zaskarżenia, nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym (postanowienie SN z 27 stycznia 2009 r., V CSK 358/08), na rzecz państwa jako dobra wspólnego (postanowienie SN z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08), jakkolwiek oczywiście nie oznacza to braku indywidualnego interesu skarżącego w rozpoznaniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a w konsekwencji także weryfikacji tego interesu (*gravamen*). Jednak przede wszystkim skarga kasacyjna ma służyć ochronie prawidłowego wykonywania prawa oraz jego jednolitej wykładni. Interes prywatny uwzględnia zaś tylko na tyle, na ile może się on stać podłożem zaspokojenia interesu ogólnego (zob. aktualne wciąż uwagi w postanowieniu SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy przewidziana w art. 398⁹ k.p.c. instytucja tzw. przedsądu, w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania

przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej (postanowienie SN z 12 marca 2024 r., I CSK 254/23).

Na etapie przedsądu Sąd Najwyższy ocenia wyłącznie wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienie. Wniosek ten stanowi element konstrukcyjny skargi odrębny od podstaw skargi i ich uzasadnienia, które są oceniane dopiero, gdy skarga kasacyjna zostanie przyjęta do rozpoznania.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Skarżący, uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania, wskazuje na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienie SN z 20 maja 2021 r., II CSK 132/21).

Takie zagadnienie powinno zostać sformułowane wraz z przytoczeniem argumentów prawnych, świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 r., nr 1, poz. 11; z 7 czerwca 2005 r., V CKN 3/05; z 16 marca 2007 r., III CSK 34/07). Konieczne jest też wskazanie argumentów przekonujących o istotności zagadnienia (zob. postanowienie SN z 24 lipca 2007 r., IV CSK 207/07). Ponadto, ma to być zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa (postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08).

Skarżący nie przedstawił zagadnień prawnych w sposób wynikający z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego. W szczególności uczestnik ograniczył się w istocie do sformułowania określonych pytań, bez zaprezentowania jednocześnie argumentów prawnych świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych oraz bez zaprezentowania własnego stanowiska w odniesieniu do poszczególnych zagadnień.

Niezależnie jednak od powyższego Sąd Najwyższy wskazuje, że w odniesieniu do podniesionych przez uczestnika kwestii intertemporalnych Sąd Najwyższy wypowiedział się m.in. w postanowieniu z 25 lutego 2021 r., V CSKP 8/21, wskazując, że z art. 452 ust. 2 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne (tekst jedn.: Dz.U. 2024 poz. 1428; dalej jako: „pr. restr.”) wynika, że jeżeli działania lub zaniechania, o których mowa w art. 373 i art. 374 pr. upad. w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą, które stanowią podstawę orzeczenia zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, miały miejsce zarówno przed dniem wejścia w życie ustawy (czyli przed 1 stycznia 2016 r.), jak i po jej wejściu w życie, to do oceny ich skutków stosuje się przepisy pr. upad. w brzmieniu nadanym przepisami pr. restr. Oznacza to, że do oceny skutków zaniechań ciągłych, które trwały zarówno przed 1 stycznia 2016 r. jak i po tej dacie, znajdują zastosowanie przepisy znowelizowane.

Sąd Najwyższy wielokrotnie się również wypowiadał co do wymogów, jakie powinno spełniać uzasadnienie orzeczenia sądu drugiej instancji (zob. np. wyroki SN: z 10 maja 2017 r., I CSK 496/16; z 26 maja 2022 r., II CSKP 318/22; z 31 maja 2023 r., II CSKP 1238/22).

Odnosząc się do kwestii rozpoznania apelacji od postanowienia Sądu I instancji przez Sąd II instancji orzekający w składzie jednego sędziego, Sąd Najwyższy wskazuje, że w uchwale z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, Sąd Najwyższy ustalił, iż przyjęta w uchwale wykładnia prawa wiązać ma od dnia jej podjęcia (zaskarżone postanowienie zostało tymczasem wydane 27 stycznia 2023 r.).

Niezależnie jednak od możliwych do sformułowania zastrzeżeń w odniesieniu do przedmiotowej uchwały (w szczególności związanych z dokonaniem

przez Sąd Najwyższy niedopuszczalnej tzw. rozproszonej kontroli konstytucyjności ustawy) należy podkreślić, że z perspektywy konstytucyjnej ustawodawca dysponuje szerokim zakresem swobody co do regulacji kwestii wskazanych w art. 176 ust. 2 Konstytucji RP. Oczywiście nie oznacza to, że swoboda ta jest nieograniczona, bowiem każdorazowo ustawodawca obowiązany jest respektować odpowiednie zasady i wartości konstytucyjne. Nie ma jednak podstaw do twierdzenia, iż skład jednoosobowy sądu odwoławczego, szczególnie w okolicznościach uzasadniających wprowadzenie regulacji art. 15zys¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, jest niezgodny z zasadami i standardami konstytucyjnymi, jako naruszający tzw. procesowe prawa podstawowe, przede wszystkim zaś te, wprost wpisane w ramy art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Za niekonstytucyjnością takiego rozwiązania nie przemawiają w szczególności niewątpliwie ważne argumenty i motywy, które w doktrynie od dawna prezentowane są jako przemawiające za kształtowaniem składów kolegialnych sądów, w szczególności w postępowaniu odwoławczym – mniejsze ryzyko błędnej oceny, większa staranność i wielostronność rozważania argumentacji, lepsza gwarancja bezstronności (E. Waśkowski, *System procesu cywilnego. I. Wstęp teoretyczny*, Wilno 1932, s. 157), wzajemna kontrola i wpływanie na siebie przez członków składu (A. Voßkuhle, G. Sydow, *Die demokratische Legitimation des Richters*, Juristenzeitung 2002, z. 14, s. 679). Jakkolwiek zasada kolegialności bywa traktowana tradycyjnie jako funkcjonalna norma organizacyjna składu sędziowskiego, to jednak ocena, a przede wszystkim kontrola konstytucyjności prawa nie polega na ustalaniu, czy określone rozwiązanie istniejące w prawodawstwie nie spełnia standardu konstytucyjnego jedynie z tego powodu, że rozwiązanie inne, „alternatywne” jest optymalne, „lepsze”, wprowadza wyższy standard itd. Oznacza to, że o ile określony mechanizm, instytucja lub zasada przewidziane w ustawie mieści się w standardach wyznaczonych normami konstytucyjnymi, jednak istnieją inne, oceniane lepiej, to nie ma może to stanowić samodzielnej podstawy dla uznania takiego nieoptymalnego rozwiązania za niespełniające standardu konstytucyjnego. W orzecznictwie Trybunału

Konstytucyjnego wskazuje się, że nie każda ustawa zawierająca błędne rozwiązania prawne, niepozwalające na osiągnięcie zamierzonego celu, wychodząca z wadliwych założeń czy ocen ekonomicznych i społecznych jest *per se* niezgodna z Konstytucją. W ramach swobody ustawodawcy pozostaje nawet podjęcie rozwiązań dysfunkcyjnych, chyba że ich konstrukcja jest tak oczywiście błędna, że można przewidzieć ich całkowitą nieprzydatność do realizacji założonych celów (zob. wyrok TK z 11 maja 2007 r., K 2/07, OTK ZU nr 5/A/2007, poz. 48).

W konsekwencji z perspektywy konstytucyjnej nie jest „lepszym” ani tym bardziej jedynie dopuszczalnym według standardu konstytucyjnych praw procesowych sądem ten, rozpoznający sprawy cywilne w składzie kolegiальnym niż sąd w składzie jednoosobowym (o ile ten ostatni rozpoznaje sprawy w składzie sędziego zawodowego).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 8 ust. 1 pkt 3 i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

SSN Kamil Zaradkiewicz

[SOP]

[r.g.]

